

Вплив трансформаційних процесів на формування сучасного ринку праці

Глибокі структурні перетворення в економіці привели до появи ряду нових тенденцій у формуванні ринку праці, дослідження яких стає необхідним для забезпечення зростання економіки, збалансованого розвитку структури робочих місць і трудових ресурсів.

Аналіз закономірностей формування і тенденцій розвитку та механізмів регулювання регіонального та внутрішньофірмового ринків праці в сучасних умовах є актуальним і складним завданням.

Відмінною рисою сучасного ринку праці є зміна економічних парадигм, в результаті чого робоча сила стала товаром, а її ціна визначається ринковими компонентами попиту і пропозиції. Однак невисока мобільність робочої сили, причинами якої є складності працевлаштування, нестача житла, висока його вартість і нерозвиненість ринку житла в цілому, низькі реальні доходи основної частини населення, зниження рівня якості життя населення, відсутність розвиненої системи професійної підготовки - усе це перешкоджає ринковому перерозподілу робочої сили між секторами економіки, підвищенню ефективності її використання та збалансованості ринку праці.

Одна з важливих проблем, що виникли в процесі становлення ринкових відносин у сфері праці, є адаптація населення до змінних економічних умов свідомості, покладають основні надії на державну підтримку, зумовила нездатність багатьох людей зайняти своє місце на ринку праці, що відбивається на їх зайнятості. Ця проблема має не тільки суто економічне, а й велике соціально-психологічне значення. Тому, досить актуальною сьогодні є проблема стимулювання зайнятості різних економічних суб'єктів

(безробітних громадян, роботодавців та ін), застосування найбільш ефективної системи мотивації праці, адекватної умовам ринкової економіки.

Динамічність трансформаційних процесів, а також складність завдань, пов'язаних з розвитком регіонального ринку праці, свідчить про те, що ця проблема ще тривалий час буде зберігати свою актуальність.

Професійно-кваліфікаційна структура ринку праці складається під впливом цілого комплексу факторів, що діють як з боку попиту, так і з боку пропозиції.

Професійно-кваліфікаційна структура попиту на працю багато в чому залежить від потреб населення та суб'єктів господарської діяльності в певних товарах і послугах. Саме вони формують пропорції суспільного виробництва і типовий склад зайнятих у галузях. У свою чергу, задоволення потреб регіону може відбуватися як за рахунок споживання власних продуктів праці, так і за рахунок участі в міжрегіональному і міжнародному поділі праці. Тому галузева структура економіки регіону складається з галузей, що виробляють продукцію та послуги для внутрішнього споживання і галузей спеціалізації. Конкретний перелік і рівень розвитку обох груп галузей визначається потенціалом території: її економіко-географічним положенням, наявністю природних ресурсів, соціально-демографічними особливостями населення та ін.

Професійно-кваліфікаційна структура попиту на працю знаходиться під впливом технологічних зрушень. Вони не тільки сприяють модифікації попиту на вже існуючі продукти праці, але й приводять до створення нових, що вимагають робочої сили відповідного профілю. Технологія виробництва вже існуючих товарів і послуг може зазнавати зміни, які тягнуть за собою і трансформації в професійно-кваліфікаційному складі робочої сили.

Ефективність використання потенціалу території та технологічних інновацій визначається цілим комплексом макроекономічних факторів. Можна виділити три групи факторів, що формують

професійно-кваліфікаційну структуру попиту на працю: галузеві, макроекономічні та технологічні .

Основними чинниками, що визначають професійно-кваліфікаційну структуру пропозиції праці, є соціально-демографічні характеристики населення, об'єктивні можливості і уявлення суспільної свідомості.

На сучасному етапі ринок праці являє собою сукупність регіональних і локальних ринків, які функціонують значною мірою автономно.

Сьогодні виявлена тенденція збільшення масштабів неповної, вторинної і прихованої зайнятості. Збільшення прихованої зайнятості, з одного боку, свідчить про посилення тенденції адаптації населення до умов ринку, а з іншого - про недосконалість законодавчої та правової бази, що відображає тенденцію до мінімізації функцій держави з регулювання ринку та забезпеченню зайнятості.

На ринку праці посилюється дисбаланс, сформоване співвідношення попиту і пропозиції праці, характеризує результат недостатньої та неефективної взаємодії держави, державних та приватних підприємств, що пред'являють попит на працю, і населення, яке формує пропозицію праці.

Найважливішою особливістю українського ринку праці є проблема повільної адаптації працездатного населення до нових економічних умов. Необхідно розробити спеціальні адаптаційні програми, використання яких дозволяє більш ефективно вирішувати проблеми адаптації.

У сучасних умовах для нормального розвитку ринку праці в Україні особливе значення має регіональна політика стимулювання зайнятості.

Держава може сприяти переміщенню капіталу та трудових ресурсів і вживати заходи, які спрямовані на їх утримання в певних місцях.

У регіональній політиці на ринку праці можна виділити два основних моменти: ефект перерозподілу і ефект зростання доходів. Перший призводить до перерозподілу капіталу і праці між сильно-і слаборозвиненим регіонами країни під дією певних економічних стимулів. Другий ефект дає

збільшення сукупного споживчого попиту, інвестиційного попиту і, врешті-решт, загального рівня зайнятості.

Механізм стимулювання на рівні регіону може включати наступні регулятори: субсидії та пільгові кредити як на капітальне, так і на житлове будівництво, податкові пільги, субсидування роботодавців, які сприяють збільшенню зайнятості, пільгові тарифи на тепло-і електроенергію, розгортання широкої системи підготовки та перепідготовки працівників, підтримка малого і середнього бізнесу, створення державних підприємств в промисловому виробництві і сфері послуг. Крім того, він може містити і заходи протилежного плану, такі, як систем штрафів, ліцензування та сертифікатів, спрямовані на обмеження розширення виробництва в регіонах з великою кількістю працездатного населення.

Таким чином, трансформаційна модель стимулювання зайнятості повинна представляти комплекс заходів державного регулювання, спрямований на підвищення ініціативи всіх економічних суб'єктів ринку праці з урахуванням особливостей трудових відносин, що склалися в попередні роки і ринкової економіки.

Отже, сучасний стан українського ринку праці характеризується стискуванням державних меж регулювання. У результаті має місце суперечливість процесів його становлення, зростання соціальної напруженості. Оптимальне поєднання державних і ринкових методів регулювання ринку праці в умовах трансформації є необхідною умовою його сталого функціонування.

Література:

1. Волкова Н.В. Політика держави щодо зайнятості молоді та її ефективність / Н.В. Волкова // Науково-теоретичний журнал Дніпропетровської державної фінансової академії. - 2010. - № 1 (23). - С. 26-32.
2. Лазоренко К.С. Роль, значення та особливості функціонування ринку праці на сучасному етапі / К.С. Лазоренко // Вісник СНАУ, - випуск 5/1. - 2010. - С.5.
3. Федоренко В.Г. Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи / В.Г. Федоренко // Економіка та держава. - 2009. - №1. - С. 4-5.
4. <http://www.ukrinform.ua/rus/order/?id=747609>
5. <http://www.newsmarket.com.ua/>